

Dr. Vida Sándor*

VÉDJEGYBEJELENTÉS OLTALMA – EMBERI JOGI ESZKÖZÖKKEL?

Többéves adósságot törleszttek a Strasbourgi Emberi Jogok Bíróságának a BUDWEISER védjegy ügyében hozott ítélete ismertetésével. Adósnak nemcsak magamat tartom, de a magyar védjegyjogi irodalmat is, továbbá a hazai emberi jogi irodalmat.

Bevezetésként álljon itt annyi, hogy az Emberi Jogok Európai Egyezményéhez (Róma, 1950) és az ahhoz tartozó kiegészítő jegyzőkönyvekhez Magyarország 1992. november 5-én csatlakozott.¹ Az egyezmény első kiegészítő jegyzőkönyvének 1. cikke rendelkezik a tulajdon védelméről.²

Az Emberi Jogok Európai Bírósága e rendelkezés alapján eleinte csak a dolgok tulajdona vonatkozásában biztosított védelmet, később azonban gyakorlatát kiterjesztette a követelésekre és egyéb javakra,³ beleértve a szabadalmi jog tárgykörébe eső ügyeket is,⁴ végül 2001-ben beérkezett az első védjegyjogi tárgyú kérelem.

Tényállás

A kérelmező az Anheuser Busch, Inc. volt, amely a BUDWEISER védjegyet már 1876 óta használta⁵ az USA-ban az általa forgalmazott sör megjelölésére. Mintegy száz esztendővel később, a múlt század nyolcvanas éveiben üzleti tevékenységét Európára is kiterjesztette, s

* Jogtanácsos, Danubia Szabadalmi és Jogi Iroda.

¹ 1993. évi XXXI. tv.

² A szöveg:

1. cikk A tulajdon védelme

Minden természetes vagy jogi személynek joga van javai tisztelben tartásához. Senkit sem lehet tulajdonától megfosztani, kivéve, ha ez közérdekből és a törvényben meghatározott feltételek, valamint a nemzetközi jog általános elvei szerint történik.

Az előző bekezdésben foglaltak nem korlátozzák az államok jogát olyan törvények alkalmazásában, melyeket szükségesnek ítélnék ahhoz, hogy a javaknak a köz érdekében történő használatát szabályozhassák, illetőleg az adók, más közterhek vagy bírságok megfizetését biztosítsák.

A rendelkezés létrejöttét ismerteti: *Sonnevend Pál* in: *Halmi Gábor, Tóth Gábor Attila* (szerk.): *Emberi Jogok*. Osiris Kiadó, Budapest, 2003, p. 642.

³ *Philip Alston*: *The EU and the Human Rights*. Oxford University Press, Oxford, 1999, p. 341; *Vincent Berger*: *Jurisprudence de la Cour Européenne des Droits de l'Homme*, 8. kiadás. Sirey, Párizs, 2002, aki mind a „javak” mind „a javak tisztelben tartását biztosító jog” címszó alatt tömörítve ismerteti jelentős számú ítéletet.

⁴ *Dr. Gyenge Anikó*: *Szerzői jogi korlátozások és a szerzői jog emberi jogi háttere*. HVG-Orac, Budapest, 2010, p. 27; *Timothy Pinto*: *The Influence of the European Convention on Intellectual Property Rights*. *European Intellectual Property Review* 209. évf., 2002, p. 212, 218.

⁵ Az amerikai (valamint az 1994 előtti angol jogban) a védjegyre való jog megszerzésének eszköze a védjegy használata – ellentétben a kontinentális (így a magyar) joggal is, amelyben a védjegyre való jog a lajstromozással keletkezik.

több európai országban benyújtott bejelentésben kérte a BUDWEISER védjegy bejegyzését. Ezek közé tartozott Portugália is, ahol 1981-ben nyújtotta be a bejelentést.

Többek között itt is szembe találta magát a cseh Budejovicky Budvar céggel, amely állítása szerint 1265 óta, a II. Ottokár cseh királytól kapott engedély alapján gyártott és forgalmazott sört Budejovicky Budvar néven, amely megjelölésnek német megfelelője⁶ a „Budweiser” szó volt, amelyet ugyancsak használtak a sör megjelölésére. Ezenfelül a Budejovicky Budvar cseh cég az eredetmegjelölések nemzetközi oltalmáról szóló Lisszaboni Megállapodás alapján 1968-ban eredetmegjelölésként bejegyeztette a BUDWEISER BIER megjelölést az eredetmegjelölések nemzetközi lajstromába.

A fentiekre tekintettel a cseh cég felszólalást nyújtott be az amerikai eredetű BUDWEISER védjegy bejelentése ellen. A felek évekig tárgyaltak egy esetleges egyezségről, amely végül is nem jött létre.

Erre az amerikai cég a cseh BUDWEISER BIER eredetmegjelölés törlését kérte a Lisszaboni Törvényszéktől. Kérelmét azzal indokolta, hogy a BUDWEISER BIER eredetmegjelölés nem felel meg az eredetmegjelölések nemzetközi oltalmáról szóló Lisszaboni Megállapodásban előírt feltételeknek. A cseh jogosult nem terjesztett elő védekezést, mire a törvényszék, magáévá téve az amerikai cég által előadottakat, törölte a BUDWEISER BIER eredetmegjelölést.

Ezt követően a portugál iparjogvédelmi hatóság az amerikai cég javára bejegyezte a BUDWEISER kereskedelmi védjegyet. Ekkor éleződött ki a helyzet.

Eljárások a portugál bíróságok előtt

A cseh cég a portugál iparjogvédelmi hatóság bejegyző határozatát támadta meg a Lisszaboni Törvényszék előtt. Kérelmét az 1986. évi portugál–csehszlovák kétoldalú eredetmegjelölési megállapodásra alapította.

A törvényszék a megváltoztatási kérelmet elutasította, és azt mondta, hogy a bilaterális (kétoldalú) államközi megállapodás a ČESKÉBUDEJOVICKY BUDVAR eredetmegjelölés számára biztosít oltalmat, de nem annak német változata, a „Budweiser” szó számára.

A cseh cég a Lisszaboni Fellebbviteli Bírósághoz nyújtott be fellebbezést. Ez eredményre vezetett, a másodfokú bíróság megváltoztatta a törvényszék ítéletét, és utasította az iparjogvédelmi hatóságot az amerikai cég javára bejegyzett BUDWEISER védjegy törlésére. Határozatát a Portugália és Csehszlovákia között létrejött bilaterális megállapodásra alapította.

Ezt követően az amerikai bejelentő Portugália Legfelsőbb Bíróságához fordult. Felülvizsgálati kérelmében a TRIPS-megállapodás 15. cikkére (védjegyoltalom) hivatkozott. Ezenfelül azzal is érvelt, hogy a cseh nyelvű ČESKÉBUDEJOVICKY BUDVAR eredetmegjelölés nem azonos a német nyelvű BUDWEISER kifejezéssel, miért is a Portugália és Csehszlovákia közötti bilaterális megállapodás nem is vonatkozik az utóbbira.

⁶ České Budejovice város Csehország Szudéta-vidékén van, ahol 1946-ig (a német lakosság elűzéséig) a többségi nyelv a német volt.

A Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati kérelmet elutasította. A TRIPS-megállapodás vonatkozásában a határozat azt mondja, hogy alkalmazhatóságának feltétele a kérelmező jó-hiszemősége. Ez az adott esetben nem állapítható meg megnyugtató módon. Ezenfelül a TRIPS-megállapodás alkalmazása mellett nem szól több (*could not take precedence*), mint a Portugália és Csehszlovákia közötti bilaterális megállapodás alkalmazása mellett. Ami ez utóbbit illeti, nem kétséges, hogy a szerződő államoknak az volt az érdekük, hogy a nemzeti eredetmegjelöléseket kölcsönösen védjék. Ebbe pedig beletartozik az eredetmegjelölés fordításának védelme is. Márpedig a ČESKÉBUDEJOVICKY BUDVAR eredetmegjelölés a Budejovice város körzetében előállított termékeket védi, e város német neve pedig Budweis.

Portugália Legfelsőbb Bíróságának e határozata miatt indított eljárást az amerikai cég – most már persze Portugália ellen – amikor az Emberi Jogok Európai Bíróságához (a továbbiakban EJEB) fordult. Kérelmét az Emberi Jogokról szóló Európai Egyezmény első kiegészítő jegyzőkönyvének 1. cikkére alapította.

Az eljáró tanács (kamara) ítélete

Az EJEB eljáró tanácsának⁷ ítélete szerint Portugália nem sértette meg az emberi jogok védelméről szóló egyezmény első kiegészítő jegyzőkönyvének 1. cikkét. Előjáróban az ítélet megállapítja, hogy a szellemi tulajdon-jogok e rendelkezés alapján oltalmat élveznek. Az adott ügyben azonban a kérdés úgy merül fel, hogy vajon az egyszerű védjegybejelentés is az egyezmény első kiegészítő jegyzőkönyve 1. cikkének hatálya alá esik-e, vagy sem? E vonatkozásban az ítélet értékeli, hogy a védjegy bejelentőjének jogi helyzete bizonyos gazdasági tartalmú igényt tartalmaz. Ilyen a bejelentő elsőbbségi joga a később benyújtott bejelentési kérelmekkel szemben. Az eljáró tanács nézete szerint ez olyan vagyoni igény, amely bizonyos mértékű jogi oltalmat élvez.

Az ítélet szerint azonban az egyezmény első kiegészítő jegyzőkönyvének 1. cikke csak a tényleges jogokra alkalmazható. Így az olyan reménybeli jog, amelyet ténylegesen nem lehet érvényesíteni, nem tekinthető „vagyontárgynak” (*possession*, illetve *bien*). Hasonló a helyzet mint egy feltételhez kötött tartozás esetén, amely a feltétel bekövetkeztének elmaradása esetén megszűnik.

Az adott esetre az ítélet azt emeli ki, hogy a kérelmező cég csak a védjegy bejegyzését követően lehetett bizonyos abban, hogy annak végleges jogosultja lesz. Nevezetesen akkor, ha a bejelentést harmadik személy nem kifogásolja olyan eljárásban, amit az irányadó nemzeti jog lehetővé tesz. Más szóval a kérelmező feltételes joggal rendelkezett, amely azonban megszűnik, ha a feltétel nem teljesül, pontosabban akkor, ha a bejelentett védjegy bejegyzése sérti harmadik személy jogait. Az ítélet szerint bár világos, hogy egy védjegy az egyezmény első kiegészítő jegyzőkönyve 1. cikkének hatálya alá tartozó vagyontárgy, ez a helyzet

⁷ A hétagú tanácsnak magyar tagja is volt: *dr. Baka András*.

azonban csak a védjegy bejegyzése után következik be, az adott ország nemzeti jogának figyelembevételével. A védjegy bejegyzését megelőzően az érdekelt reménybeli helyzettel rendelkezik ugyan, ez a remény azonban jogilag nem védett. Ennélfogva a bilaterális megállapodás hatálybalépésének időpontjában, azaz 1987. május 7-én a kérelmező nem rendelkezett az egyezmény szerinti vagyontárggyal. Ezért az a mód, ahogy a portugál bíróságok a bilaterális megállapodást alkalmazták, nem jelentette a kérelmező jogainak sérelmét.

Az ítélet kihirdetését követően a kérelmező az egyezmény 43. cikke alapján az ügynek a Nagytanács elé való terjesztését kérte.

A Nagytanács (Nagykamara) ítélete⁸

A 17 tagú Nagytanács – 2 ellenszavazattal⁹ – 15 többségi szavazattal ugyancsak azt állapította meg, hogy Portugália nem sértette meg az első kiegészítő jegyzőkönyv 1. cikkét.

Az ítélet ismerteti az eljárásjogi előzményeket (1–11. §), azt követően leírja a tényállást (12–24. §), ezután számba veszi a nemzeti és a nemzetközi jog releváns rendelkezéseit (25–45. §), majd a kérelmet, az eljáró tanács ítéletét és a felek indítványait (46–60. §), s ezt követően kerül sor az indokolásra (*the Court's assesement*).

1. Általános elvek

Az első kiegészítő jegyzőkönyv 1. cikke, amely szavatolja a tulajdon védelmét, három világos jogi normát tartalmaz: az első mondat a tulajdon tiszteletben tartását rögzíti; a második, amely ugyanennek a bekezdésnek a második mondatában szerepel, a tulajdontól való megfosztásról szól, s ezt bizonyos feltételekhez köti; végül a harmadik, amely a második bekezdésben szerepel, elismeri az államoknak azt a jogát, hogy többek között közérdekből szabályozhassák a javak használatát. ... Ez a három szabály azonban mégsem annyira eltérő, hogy ne volna közöttük összefüggés. A második és a harmadik normát, amely a tulajdon zavartalan használatáról rendelkezik, az első norma fényében kell értelmezni (lásd James és társai kontra Nagy-Britannia-, 37. §, amely részben átveszi a Sporrong és társa kontra Svédország-, 61. § ügyben kifejtett álláspontot, továbbá Beyeler kontra Olaszország, 98. § – jelen ítélet, 62. §).

A „javak” mint fogalom úgy, amint azt az első kiegészítő jegyzőkönyv 1. cikke említi, autonóm módon értelmezendő, az nem korlátozódik a dolgokra, és független a nemzeti jogokban történt minősítéstől: javaknak tekintendők az egyéb jogok és igények is, amelyek

⁸ 2007. január 11-én hozott ítélet, 73049/01 ügyszám: <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i==001-78981>.

⁹ Calfisch és Cabral Barreto bíró különvéleményében azt mondja, hogy a portugál bíróságok visszamenőleges hatállyal alkalmazták az 1986. évi bilaterális megállapodást (az 1981-ben benyújtott védjegybejelentéssel szemben), s ezzel a kérelmezőnek kárt okoztak. Minthogy azonban a Nagytanács más álláspontot foglalt el, a kár mértéke nyitott kérdés marad.

vagyoni jellegűek. Minden egyes ügyben vizsgálandóak a körülmények, amelyek összességükben értékelendők, s amelyek a kérelmezőt olyan lényeges igény jogosultjává teszik, amely az első kiegészítő jegyzőkönyv 1. cikkének hatálya alá esik (latridis kontra Görögország, 54. §, Beyeler kontra Olaszország, 100. §, Broniowska kontra Lengyelország, 129. § – jelen ítélet, 63. §).

Az első kiegészítő jegyzőkönyv 1. cikke csak a már létező javakra vonatkoztatható. Egy jövőbeli bevétel tehát nem tekinthető vagyontárgynak, csupán akkor, ha az már esedékessé vált, vagy ha tartozássá alakult. Ezenfelül a remény, hogy valamilyen jog fennállását elismertessék, ha ezt a jogot ténylegesen nem lehetséges gyakorolni, mint remény ugyancsak nem tekinthető vagyontárgynak. Ugyanez a helyzet egy feltételes hitelügylet esetében, amely megszűnik, ha a feltétel nem teljesül (Gratzinger kontra Cseh Köztársaság, 69. § – jelen ítélet, 64. §).

Mindazonáltal bizonyos körülmények fennforgása esetén egy vagyoni igény megszerzésének „jogos reménye” ugyancsak az első kiegészítő jegyzőkönyv 1. cikkének hatálya alá eshet. Így például ha a vagyoni igény hitel jellegű, és olybá vehető, hogy az érdekeltnek a nemzeti jog alapján jogos igénye áll fenn. Nevezetesen, ha az az állandó joggyakorlat alapján alaposnak látszik (Kopecky kontra Szlovákia, 52. §). Mindazonáltal nem lehet „jogos remény”-re következtetni, ha a nemzeti jogban annak jogcíme vitatott, és ha a kérelmező által előterjesztett indokokat a nemzeti bíróság jogerősen elutasította (Kopecky kontra Szlovákia, 50. § – jelen ítélet, 65. §).

2. Jogalkalmazás az adott ügyben

a) Az első kiegészítő jegyzőkönyv 1. cikkének alkalmazhatóságáról

i) A szellemi tulajdonról általában

Megválaszolandó az a kérdés, hogy az első kiegészítő jegyzőkönyv 1. cikke a szellemi tulajdonra alkalmazható-e. Hivatkozással az Emberi Jogok Európai Bizottságának¹⁰ gyakorlatára (SmithKline and French Laboratories Ltd. kontra Hollandia), az EJEB eljáró tanácsa úgy ítélte meg, hogy ez lehetséges (eljáró tanács ítélete, 43. § – jelen ítélet, 66. §).

Az EJEB e vonatkozásban megjegyzi, hogy az egyezmény szervezeteinek nagyon ritkán volt alkalmuk szellemi tulajdon-jogok tárgyában dönteni.

A bizottság a SmithKline and French Laboratories kontra Hollandia-ügyben arra a következtetésre jutott, hogy egy szabadalom az első kiegészítő jegyzőkönyv 1. cikke szerinti értelemben tényleges vagyontárgynak tekintendő (ítélet, 67. §).

¹⁰ Az egyezmény 11. kiegészítő jegyzőkönyvének (1998) hatálybalépése előtt az EJEB-hez benyújtott kérelmek előzetes vizsgálatát az Emberi Jogok Európai Bizottsága végezte. Azóta ezt a feladatot egyesbírák, bizottságok vagy a Bíróság tanácsai látják el.

A bizottság ezt az álláspontját a Lezing kontra Nagy-Britannia szabadalmi ügyben is megerősítette. Mindazonáltal hangsúlyozta, hogy az adott ügyben a vagyontárgy nem a szabadalom, hanem a kérelmezőnek az az igénye, hogy a brit törvényhozás módosítsa a szabadalmi eljárás rendszerét. A bizottság ebben az ügyben végül is arra a következtetésre jutott, hogy a kérelmező vagyoni jogainak sérelme az adott esetben nem állapítható meg. A kérelmezőnek ugyanis lehetősége lett volna, hogy az ügyben hatáskörrel rendelkező nemzeti bírósághoz forduljon (ítélet, 68. §).

A British-American Tobacco Company kontra Hollandia szabadalmi bejelentés ügyében, amelyet az illetékes nemzeti hatóság elutasított, a bizottság álláspontja az volt, hogy az első kiegészítő jegyzőkönyv 1. cikke nem alkalmazható, mert

„... a kérelmező cégnek nem sikerült találmányára oltalmat szerezni. Ennek következtében a kérelmezőt megfosztották ugyan a szellemitulajdon-jogtól, de nem fosztották meg tényleges tulajdonjától.”

Amint arra az EJEB eljáró tanácsa ítéletében rámutatott, az a tanács ugyanebben az ügyben hozott ítéletében úgy döntött, hogy nem vizsgálja külön azt a kérdést, hogy a szabadalmi bejelentés az első kiegészítő jegyzőkönyv 1. cikke értelmében vagyontárgy-e, mert ezt a kérdést ugyanebben az ítéletben az egyezmény 6. cikkének 1. bekezdése¹¹ alapján már vizsgálta (ítélet, 69. §).

A Hiro Balani kontra Spanyolország-ügyben az EJEB ítéletében nem tért ki az első kiegészítő jegyzőkönyv 1. cikkének a szellemitulajdon-jogokra való alkalmazhatóságára. Ugyanakkor megállapította, hogy a Spanyol Legfelsőbb Bíróság megsértette az egyezmény 6. cikkének 1. bekezdését,¹² amikor a kérelmező által hivatkozott és az elsőbbséget megállapító körülményeket figyelmen kívül hagyta (ítélet, 70. §).

Ezt követően az EJEB a Melnychuk kontra Ukrajna-ügyben, amelynek tárgya szerzői jog állítólagos bitorlása volt, megismételte azt az álláspontját, hogy a szellemitulajdon-jogok az első kiegészítő jegyzőkönyv 1. cikkének hatálya alá esnek. Megjegyezte ugyanakkor a bíróság, hogy az a körülmény, hogy az államot, amely igazságügyi szervezete útján fórumot biztosított a kérelmező jogainak és kötelezettségeinek meghatározására, e szabályok alapján nem terheli automatikusan felelősség annak ellenére, hogy különös esetekben mégis felelőssé tehető egy önkényes döntés miatt. A hivatkozott ítélet szerint az adott ügyben nem ez volt a helyzet, mivel az eljáró nemzeti bíróságok a hazai jog szabályainak megfelelően jártak el, és határozataikat kellőképpen indokolták. Ítéleteik sem nem önkényesek, sem nem ésszerűtlenek (irracionálisak), így nem ellentétesek az első kiegészítő jegyzőkönyv 1. cikkének rendelkezéseivel (Melnychuk kontra Ukrajna, továbbá Breierova és társai kontra Cseh Köztársaság – jelen ítélet, 71. §).

¹¹ Az egyezmény 6. cikke a tisztességes tárgyaláshoz való jogról rendelkezik.

¹² Vö. 11. lj.

A fentiekre tekintettel a Nagytanács egyetért azzal a következtetéssel, hogy az első kiegészítő jegyzőkönyv 1. cikke a szellemi tulajdonra alkalmazható. Megvizsgálandó még az a kérdés, hogy nem kell-e más eredményre jutni, ha csak védjegybejelentésről van szó (72. §).

ii) Védjegybejelentés

A portugál kormány álláspontjával összhangban az eljáró tanács a következőket mondta:

„... ha világos is, hogy egy védjegy, amely az első kiegészítő jegyzőkönyv 1. cikke szerinti vagyontárgy, ez a helyzet csak akkor következik be, ha azt a vonatkozó állam joga szerint a lajstromba bejegyezték. A bejegyzést megelőzően az érdekeltnek csupán reménye van arra, hogy egy ilyen vagyontárgyat megszerezzen, ez azonban nem képez jogilag védett érdeket” (az eljáró tanács ítélete, 52. § – jelen ítélet, 73. §).

Az eljáró tanács magáévá tette azt az álláspontot, hogy a védjegy bejelentőjének jogi helyzete bizonyos gazdasági érdekeket is tartalmaz. Ilyenek az átruházásra való jog, adott esetben visszterhesen, védjegylicencia adására való jog, valamint az elsőbbségi jog a későbbi bejelentővel szemben. Mindazonáltal – utalással a Gratzinger kontra Cseh Köztársaság-ügyben hozott ítéletre – az eljáró tanács ítéletében azt mondta, hogy „... a kérelmező csak a bejegyzést követően lehetett biztos abban, hogy a védjegyre való jogot véglegesen megszerezte, mégpedig akkor, ha harmadik személy nem lépett fel az ellen a nemzeti jog által megszabott módon. Más szóval a kérelmező feltételes joggal rendelkezett, amely visszamenőlegesen megszűnt, ha a feltétel nem teljesült, nevezetesen, ha sértette harmadik személy jogait” (az eljáró tanács ítélete, 50. § – jelen ítélet, 74. §).

Az EJEB nézete szerint a jelen ügy körülményeinek összességükben történő vizsgálata alapján állapítandó meg, hogy a kérelmezőnek az első kiegészítő jegyzőkönyv 1. cikke által védett lényeges igénye fennforog-e. E vonatkozásban a bíróság megjegyzi, hogy tisztázandó az a kérdés, hogy 1995. június 20-án a kérelmező a BUDWEISER védjegy tulajdonosává vált-e. Ekkor ugyanis a portugál iparjogvédelmi hatóság lajstromokiratot adott ki számára – amiről a Nagytanács által tartott tárgyaláson a felek hevesen vitatkoztak – ugyanakkor ez a körülmény másodlagos jelentőségű. Nevezetesen tény, hogy a lajstromokirat kiadása a portugál iparjogvédelmi kódex 7. §-ának¹³ sérelmével történt (vö. jelen ítélet, 43. §). Ezért ezek a körülmények nem relevánsak abban a vonatkozásban, hogy olyan vagyontárgyról van-e szó, amelynek tulajdonjogát a kérelmező igényli, és hogy az egész tényállás az első kiegészítő jegyzőkönyv 1. cikkének hatálya alá esik-e (itélet, 75. §).

Ebben a megvilágításban mérlegeli az EJEB azon jogok és gazdasági jellegű igények összességét, amelyek egy védjegybejelentéshez fűződnek. A Nagytanács az eljáró tanáccsal egybehangzóan megállapítja, hogy az ilyen kérelmek különböző visszterhes ügyleteknek lehetnek tárgyai, mint amilyen az eladás vagy a licencia, és hogy azok jelentős gazdasági

¹³ A 7. § szerint a lajstrombizonyítványt a határozat jogerőre emelkedését követően kell kiadni. Ha jogorvoslati kérelmet nyújtottak be, a bírósági határozat jogerőre emelkedését követően kell megfelelően intézkedni.

igényt képviselnek vagy képviselhetnek. Minthogy viszont a portugál kormány azt állította, hogy a védjegybejelentések jelentéktelen értéket képviselnek vagy szimbolikus értékűek, a bíróság megjegyzi, hogy a piacgazdaságban az ilyen tárgyú ügyleteknek az értéke számos elemtől függ, s nem állítható, hogy egy védjegybejelentésnek semmiféle értéke nem volna. A jelen esetben, amint arra a kérelmező hivatkozott, az eljárás tárgyát képező védjegy jelentős mérvű nemzetközi ismertségénél fogva bizonyos gazdasági értéket képvisel (ítélet, 76. §).

Ami azt a lehetőséget illeti, hogy a védjegybejelentés alapján a bejelentő egy bitorlótól vagy egy család használótól kártérítést követelhesen, a felek között vitatott, hogy erre a 2003. évi portugál iparjogvédelmi kódex hatálybalépése előtt volt-e lehetőség. Az EJEB nézete szerint, figyelemmel a Lisszaboni Fellebbezési Bíróság 2001. május 10-i határozatára, ennek lehetőségét nem lehet teljesen kizárni (ítélet, 77. §).

Valamennyi körülmény figyelembevételével arra lehet következtetni, hogy a kérelmező jogi helyzete a védjegy bejelentője minőségében megfelel az első kiegészítő jegyzőkönyv 1. cikkében foglaltaknak, ha a tulajdonra vonatkozó igényeit kívánta érvényesíteni. Kétségtelen, hogy a védjegy bejegyzése – és ennek következtében oltalma – csak akkor válik véglegessé, ha nem kerül sor arra, hogy azzal szemben harmadik személy jogos igényeit érvényesítse. Ez azt jelenti, hogy a védjegy bejegyzéséhez fűződő jogok feltételesek. Mindazonáltal a kérelmező a védjegy bejelentésekor számíthatott arra, hogy a bejelentést az irányadó jogszabályi előírásoknak megfelelően abban a vonatkozásban vizsgálni fogják, hogy az megfelel-e az előírt anyagi jogi és eljárásjogi követelményeknek. A kérelmező tehát a védjegybejelentéshez fűződő olyan vagyoni jogok csomagjának (*set*) a jogosultja, amelyeket a portugál jog ismer. Bár azok bizonyos körülmények fennforgása esetén megvonhatóak, az előbbi tény elegendő ahhoz, hogy az első kiegészítő jegyzőkönyv 1. cikke alkalmazható legyen, valamint hogy a bíróság azt vizsgálja, hogy a kérelmezőnek jogos reménye lehetett-e (ítélet, 78. §).

b) Arról, hogy beavatkozás (interference) történt-e

Az előzőekben az EJEB arra a megállapításra jutott, hogy az adott esetre az első kiegészítő jegyzőkönyv 1. cikkének rendelkezései alkalmazandóak. Ezért a következőkben az vizsgálandó, hogy történt-e a kérelmező jogaiba való beavatkozás (ítélet, 79. §).

Ami a kérelmezőt illeti, álláspontja szerint a Lisszaboni Legfelsőbb Bíróság 2001. január 23-i határozata jelentett ilyen beavatkozást, amely az 1986. évi bilaterális megállapodást részesítette előnyben a BUDWEISER védjegy bejegyzésével szemben, amely utóbbi időrendben megelőzte a bilaterális megállapodást. A kérelmező szerint ez azt eredményezte, hogy az ügy tárgyát képező védjegyre való jogától megfosztották, mégpedig olyan körülmények között, amelyek szerinte ellentétesek a nemzetközi jog hatályos rendelkezéseivel, valamint az első kiegészítő jegyzőkönyv 1. cikkének rendelkezéseivel, mert figyelmen kívül maradt az elsőbbségi jog. Ha ugyanis ezt a bilaterális megállapodást nem alkalmazták volna, a kérel-

mező védjegybejelentési kérelmét nem lehetett volna nem elfogadni, minthogy az az egyéb törvényes feltételeknek megfelelt (ítélet, 80. §).

Mindezekre tekintettel az EJEB azt a kérdést vizsgálja, hogy az 1986. évi bilaterális megállapodás rendelkezéseinek egy 1980. évben benyújtott védjegybejegyzésre történt alkalmazása a kérelmező vagyoni jogaiba való beavatkozásnak tekinthető-e (ítélet, 81. §).

A bíróság emlékeztet rá, hogy bizonyos körülmények között jogszabályi rendelkezések visszamenőleges alkalmazása, ha ez azt eredményezi, hogy egy meglévő vagyoni jogtól annak jogosultját megfosztják, olyan beavatkozást jelenthet, amely megbonthatja az egyensúlyt, amelynek egyrészt a közérdek, másrészt a vagyoni jogok megőrzéséhez fűződő érdekek között kell fennállnia (vö. többek között Maurice kontra Franciaország 48, 51–52. §, továbbá Cabourdin kontra Franciaország 28–30. § – jelen ítélet, 82. §).

Ugyanakkor az EJEB azt állapította meg, hogy a kérelmező a jogszabály visszamenőleges alkalmazása következtében bekövetkezett vagyoni jogaitól való megfosztással szemben inkább azt sérelmezi, hogy a nemzeti bíróságok két fél egymás közti vitájában, amely vitának tárgya ugyanannak a megnevezésnek két fél által történő használata, a bíróságok tévesen alkalmazták a bilaterális megállapodást. Ennek kapcsán a bíróság megjegyzi, hogy az első kiegészítő jegyzőkönyv 1. cikke arra kötelezi az államokat, hogy a vagyontárgyak tulajdonjogát tiszteletben tartsák abban az esetben is, ha magánosok vagy vállalatok pereskednek egymással. Az állam feladata, hogy a szükséges eljárási garanciák biztosítása mellett folytassák le a bíróságok a pereket, valamint hogy a jogszabályok alkalmazása hatékony és igazságos legyen. Az EJEB-nek nincs arra joga, hogy a nemzeti bíróságok helyébe lépjen, feladata főként abban áll, hogy megbizonyosodjék róla, hogy a nemzeti bíróságok határozatai nem önkényesek vagy nem nyilvánvalóan ésszerűtlenek-e (*unreasonable*). Ez annál is inkább így van, mivel – akárcsak a jelen esetben – a nemzeti bíróságok által végzett jogalkalmazás nehéz kérdéseket vet fel. A bíróság utal saját állandó gyakorlatára, amely szerint feladata abban áll, amint azt az egyezmény 19. cikke megállapítja, hogy biztosítsa azt, hogy a szerződő felek (államok – Vida S.) kötelezettségeiket tiszteletben tartsák. Különösképpen nem feladata, hogy foglalkozzék a nemzeti bíróságok által elkövetett állítólagos ténybeli vagy jogi tévedésekkel, kivéve ha azok az egyezmény által védett jogokat vagy szabadságokat sértik (Garcia Ruiz kontra Spanyolország, 28. § – jelen ítélet, 83. §).

Az EJEB megjegyzi, hogy a jelen ügy eltér azoktól a korábbi ügyektől, amelyekben a bíróság megállapította, hogy a visszamenőleges jogalkalmazás beavatkozást jelent a vagyoni jogokba (Pressos Compania Naviera kontra Belgium). Ezenfelül a jelen ügyben még az is vitatott, hogy a jogszabályt visszamenőlegesen alkalmazták-e. Ezzel szemben a hivatkozott ügyben nemcsak a jogszabály visszamenőleges alkalmazása volt vitathatatlan, de az szándékolt is volt. Tény, hogy a jelen ügyben nem nyert bizonyítást, hogy a kérelmező céget a bilaterális megállapodás hatálybalépésekor az elsőbbségi jog megillette-e, s ezt a bilaterális megállapodást a BUDWEISER védjegyre visszamenőlegesen alkalmazták volna. E vonatkozásban a bíróság megállapítja, hogy a bilaterális megállapodás hatálybalépésének időpontjá-

ban, azaz 1987. március 7-én csupán a Budejovicky Budvar javára a Lisszaboni nemzetközi eredetvédelmi megállapodás alapján bejegyzett eredetmegjelölések voltak érvényben. Igaz, utóbb ezeket az eredetmegjelöléseket törölték (jelen ítélet, 18. §¹⁴) azonban az EJEB-nek nem áll módjában vizsgálni a törléseknek olyan következményeit, amelyek a szóban forgó védjegy elsőbbségének alakulására hatást gyakoroltak (ítélet, 84. §).

Ezeknek a kérdéseknek a vizsgálata a nemzeti bíróságok hatáskörébe tartozik. Portugália Legfelsőbb Bírósága 2001. január 23-i ítéletében elutasította a kérelmező arra alapított érvelését, hogy sérült az elsőbbség elve. Önkényesség és ésszerűtlenség hiányában az EJEB nincs abban a helyzetben, hogy Portugália Legfelsőbb Bíróságának megállapításait megkérdőjelezze (ítélet, 85 §).

Hasonlóképpen nem feladata az EJEB-nek, hogy a bilaterális megállapodásnak Portugália Legfelsőbb Bírósága által végzett értelmezését felülbírálja, amelyet a kérelmező vitatott. A bíróság e vonatkozásban csupán annyit jegyez meg, hogy a kérelmezőnek alkalma lett volna, hogy a portugál bíróságok előtt lefolytatott eljárásokban rámutasson, hogy ő miként értelmezi a bilaterális megállapodást akár a portugál, akár egyéb jog alapján, és hogy előadja, miként értelmezi az eljárásban felvetődő jogi kérdéseket. A jogvitát, amely két egymással szembenálló vállalat ellentétes érvei (*conflicting arguments*) közötti döntést célozta, s amelynek tárgya a BUDWEISER védjegy használatának joga volt, végül Portugália Legfelsőbb Bírósága döntötte el. Ez utóbbi ítéletének meghozatala előtt meghallgatta a feleket, és olyan körülmények alapján határozott, amelyeket megfelelőnek ítélt a per eldöntéséhez. Az EJEB nem lát alapot arra, hogy megállapítsa, hogy Portugália Legfelsőbb Bíróságának ítélete önkényes vagy ésszerűtlen volna (ítélet, 86. §).

Az előzőekben kifejtettek alapján az EJEB megállapítja, hogy Portugália Legfelsőbb Bíróságának a jogvitát eldöntő ítélete nem jelent beavatkozást a kérelmező vagyoni jogaiba, amelyeket tiszteletben kell tartani. Következésképp az első kiegészítő jegyzőkönyv 1. cikkének sérelme nem forog fenn (ítélet, 87. §).

Kommentárok

A szó igazi értelmében vett kommentárt csak egyet sikerült találnom: ez a dél-afrikai *Beiter*¹⁵ írása, aki az ítéletről azt mondja, hogy annak három fő mondanivalója van. Ezek: a)

¹⁴ Az Anheuser Busch, Inc. cég a Lisszaboni Törvényszékhez 1989. november 10-én benyújtott keresetlevélben kérte a Budejovicky Budvar cég nevén álló BUDWEISER BIER eredetmegjelölések törlését. A perben a cseh cég nem védekezett, a Lisszaboni Törvényszék a törlési kérelemnek (1995-ben) helyt adott. A cseh cég az ítélet ellen nem nyújtott be fellebbezést, s csak 1996-ban „ébredt fel”. (Magyar tapasztalatok alapján úgy gondolom, hogy a privatizációs időszakban a cseh cégnél nem foglalkoztak az eredetmegjelöléssel – Vida S.).

¹⁵ *K. D. Beiter: The Right to Property and the Protection of Interests in Intellectual Property – A Human Rights Perspective on the European Court of Human Rights’ Decision in Anheuser-Busch, Inc. v. Portugal.* International Review of Intellectual Property and Competition Law, 39. évf. 6. sz., 2008, p. 714.

a védjegy és az eredetmegjelölések közötti kapcsolat, b) az első kiegészítő jegyzőkönyvnek a szellemi tulajdonra való alkalmazása c) az adott ügy megoldása.

a) A védjegy és az eredetmegjelölés közötti kapcsolatról azt mondja, hogy az ítéletben olvasható az a nézet, hogy a bilaterális megállapodás felülírja a védjegybejelentést, összhangban áll a Kereskedelmi Világszervezet (WTO) Vitarendezési Testülete által is követett megoldással,¹⁶ amely a hivatkozott ügyben, amelynek tárgya ugyancsak eredetmegjelölések és védjegy közötti ütközés volt, szintén az előbbi javára döntött.

b) A szellemi tulajdonnak emberi jogi alapon történő oltalmával kapcsolatban ugyanakkor fenntartásai vannak. Nézete szerint az ENSZ Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogokról szóló Egyezménye (1966)¹⁷ 15. cikk 1. bekezdés c) pontja, illetve annak hivatalos magyarázata¹⁸ következtében vitatható, hogy az emberi jogi oltalom a tudományos, irodalmi és művészeti alkotásokon felül a védjegyekre is kiterjeszthető-e. Ezenfelül pedig határozottan vitatja, hogy az oltalmat nemcsak természetes személyek, de jogi személyek is igénybe vehessék. Ezért annak a reményének ad kifejezést, hogy az EJEB a jövőben pontosabban meghatározza majd, hogy a szellemi tulajdon emberi jogi oltalmának határai hol húzódnak, illetve hogy az első kiegészítő jegyzőkönyv 1. cikkének hatálya meddig terjed.

c) A kifejtettek alapján az a nézete, hogy a BUDWEISER-ügy nem igazán esett volna emberi jogi védelem alá, s hogy az EJEB-nak ez okból a panaszt el kellett volna utasítania. Ugyanakkor az ügy érdemét tekintve az ítéletet meglepőnek tartja: az adott ügyben egy kérelmező és egy állam állt szemben egymással, s a jogvita szereplői nem magánosok voltak. Egyetért ezért a különvéleményt fogalmazó két bíróval, akik ugyanezt mondták. Ezért csatlakozik ahhoz a nézethez is, hogy Portugália Legfelsőbb Bíróságának határozata kvázi kisajátítást eredményezett, s az EJEB-nek inkább ebben az irányban kellett volna vizsgálódnia.¹⁹

Nem volna illendő kommentárnak nevezni az amerikai *Helper*²⁰ professzor asszony nagylegzetű írását, amelyben áttekinti az EJEB-nek a szellemi tulajdon tárgyában hozott ítéleteit, a hangsúly azonban a BUDWEISER-ügyben hozotton van. Ehelyütt persze csak a tanulmányának a BUDWEISER-üggyel kapcsolatos megállapításairól emlékezem meg. Előljáróban megjegyzi ugyan, hogy az EJEB előtt lefolyt eljárás csak kis csetepatének számít abban a kiterjedt pereskedésben (*litigation war*), amely az elmúlt negyedszázad alatt mintegy ötven bírósági eljáráshoz vezetett az amerikai és a cseh vállalat között; e minősítés ellenére az ügyet igen alaposan elemzi.

Bevezetésként azt mondja, hogy számos olvasót meglephet, hogy az ítélet több vonatkozásban nem szerencsés (*misguided in several respects*). Ebből a megjegyzéséből persze már

¹⁶ WT/DS174/R, 2005. március 15-i határozat.

¹⁷ Kihirdetve az 1976 évi 9. törvénnyel.

¹⁸ General comment No. 17 (2005).

¹⁹ Megjegyzem, hogy a kommentátor a) és c) alatt ismertetett fejtegetései között nem látok összhangot, erősebb kifejezéssel ellentmondást vélek megállapíthatónak – Vida S.

²⁰ *Laurence R. Helfer: The New Innovation Frontier? Intellectual Property and the European Court of Human Rights.* Harvard International Law Journal, 49. évf. 1. sz., 2008, p. 48.

következtetni lehet a továbbiakra. Ezt követően azonban példás eleganciával és visszafogottsággal ismerteti és elemzi az ítéletet és az EJEB-nek a témakörbe vágó joggyakorlatát.

Az ítélet tárgyalását az egyezmény első kiegészítő jegyzőkönyvének a védjegybejelentésekre vonatkoztatott jelentőségével kezdi. E vonatkozásban három kérdéscsoportot vizsgál.

a) Annak előrebocsátása mellett, hogy az EJEB ítéleteinek jogi hatálya eltér az EU Bíróságának előzetes döntéshozatali eljárásban hozott ítéleteitől, azoknak szerinte mégis „államközi” (*transjuridical*) következményeket kell tulajdonítani. Ez különösen olyan esetekben áll, amikor az EJEB ítélete túlerjeszkedik a szorosán vett tényállás értékelésén, s általános elvi megállapításokat tesz. Márpedig a BUDWEISER-ügyben éppen ez a helyzet. Ezért véleménye szerint az ENSZ Emberi Jogi Egyezményéhez csatlakozott 47 országban az ilyen általános elvi megállapításokat minden bizonnyal figyelembe fogják venni.

b) Az ítéletnek a védjegybejelentés joghatásaival kapcsolatos megállapításai, nevezetesen az elsőbbség, valamint a bejelentés gyakorlati gazdasági jelentősége olyan körülmények, amelyeket az EJEB a jövőben a szellemi tulajdon egyéb fajtáinál (szabadalom, formatervezési minta stb.) is figyelembe fog venni, illetve mérceként fog alkalmazni.

c) Különösen figyelemre méltónak tartja az eltérést az eljáró tanács és a Nagytanács ítélete között arra vonatkozóan, hogy, az EJEB hatásköre kiterjed-e a nemzeti bíróságok ítéleteinek felülvizsgálatára abban a kérdésben, hogy a bejelentett védjegy megtevesztő-e, vagy rendelkezik-e megkülönböztetőképeséggel. Az eljáró tanács ezt a lehetőséget határozottan kizárta, a Nagytanács ezzel szemben kiterjesztette ennek lehetőségét a bármilyen okból történő felülvizsgálatra – amivel Helfer nem ért egyet.

Ez utóbbi hozzáállásnak az adott ügyben azért lehetett volna jelentősége, mert ha a portugál bíróságok nem a bilaterális megállapodás, hanem például fogyasztói megtevesztés veszélye miatt utasították volna el az amerikai cég igényét, akkor a helyzet jogi megítélése teljesen más lehetett volna.

A továbbiakban azt vizsgálja, hogy az ítélet hogyan „birkózott meg” az állami beavatkozás (azaz Portugália bíróságainak ítéletei) kérdésével, az „*intermission*”-nel. E vonatkozásban azt mondja, hogy a jogszabály visszamenőleges alkalmazásának tilalma következtében az amerikai panaszos kérelme megalapozott volt. Más a helyzet a nemzeti bíróságok határozatainak felülvizsgálata kérdésében. E vonatkozásban az EJEB gyakorlata mindig csak igen szűk körben (önkényesség vagy ésszerűtlenség) gyakorolta a felülvizsgálatot.

A következőkben a BUDWEISER-ítélet tanulságai alapján, de attól magát függetlenül, prognózist állít fel. Nevezetesen arra vonatkozólag mondja el gondolatait, hogy a szellemi tulajdon tárgyában az EJEB-től milyen koncepciójú ítéletekre lehet számítani. Erre három paradigmát állít fel: 1. törvényességi – (*rule of law*); 2. jogérvényesítési; 3. érdekkiegyenlítési paradigma.

1. A törvényességi paradigmáról azt mondja, hogy mind a BUDWEISER-ügyben hozott ítéletből, mind az abban hivatkozott joggyakorlatból megállapítható, hogy az EJEB a nemzeti bíróságok és hatóságok határozatainak felülvizsgálata tárgyában saját szerepét olyan esetekre korlátozza, amelyekben önkényességet vagy ésszerűtlenséget állapít meg, s ez áll a szellemi tulajdon tárgyában hozandó ítéletekre is. Prognózisának alátámasztására két példát hoz fel: a Hiro Balm²¹ kontra Spanyolország-ügy, amelyben a Spanyol Legfelsőbb Bíróság figyelmen kívül hagyta a védjegyjogosult elsőbbségét, és a versenytárs kérelme alapján törölte a védjegyet. A másik: az eljárás indokolatlan elhúzódása, nevezetesen a szabadalombitorlási ügyben 11 évig nem hoztak ítéletet.²² Az ilyen esetekben indokolt az EJEB beavatkozása – akár magánosok, akár vállalatok panaszairól van szó – mondja.

2. A jogérvényesítési paradigma alatt az államok pozitív kötelezettségét érti, nevezetesen, hogy kötelesek a tulajdonjog védelméről gondoskodni. A szellemi tulajdon vonatkozásában ez azt jelenti, hogy a jogérvényesítés széles palettáját kell biztosítaniuk, a TRIPS szóhasználatával tisztességes és méltányos elbírálást. Feltehető, hogy az EJEB már csak azért is fog a TRIPS-hez gyakrabban visszanyúlni, mert az emberi jogok európai egyezményét aláíró 47 állam közül 39 a TRIPS-nek is tagja. Példák: az első csoportba olyan ügyek sorolhatók, amelyekben az eljárás megfelel ugyan a nemzeti jogszabályoknak, azonban a jogérvényesítés nem megfelelő. A második csoportba olyan eseteket sorol, amikor az állam nem biztosítja a TRIPS előírásainak megfelelő jogérvényesítést. A harmadik csoportban olyan eseteket említ, amikor az intézményrendszer hiányos, amivel a szellemi tulajdon sérelme megelőzhető lenne akár polgári jogi, akár közigazgatási vagy büntetőjogi eszközökről legyen is szó.

3. Az érdekkiegyenlítési paradigma nézete szerint negatív hatással lesz az EJEB-nek a szellemi tulajdon tárgyában folytatott gyakorlatára. Nézete szerint a BUDWEISER-ügyben hozott ítélet azt sugallja, hogy a visszamenőleges hatállyal alkalmazott törvények megfoszthatják a szellemi tulajdon jogosultját vagyonától, s az ilyen joggyakorlat sértheti az első kiegészítő jegyzőkönyv 1. cikkét. Az államok visszamenőleges hatályú jogi aktusai ugyanis megzavarhatják (*upset*) a korábbi jogi helyzet alapján végzett beruházásokhoz fűzött elvárásokat. Ezért az ilyen intézkedéseket a TRIPS 13. cikke (korlátozások és kivételek) fényében kellene az EJEB-nak vizsgálnia. Ha pedig az a jövőben nem a TRIPS alapján jár el, akkor a jogkeresők alighanem inkább a Kereskedelmi Világszervezet Vitarendezési Testületének szolgáltatait fogják igénybe venni.

A terjedelmes tanulmány zárszava némileg ellentmondásos. Egyrészt azt mondja, hogy a szellemi tulajdon tárgyában hozott ítéletek alapján úgy tűnik, hogy az EJEB nem alkalmas (*ill suited*) erre a szerepre, majd egy bekezdéssel később pedig úgy vélekedik, hogy ezek az ítéletek tanulságosak (*would benefit from the cautionary lessons*).

²¹ No. 18064/91.

²² Stele kontra Szlovénia No. 6549/02.

Az olvasóra van bízva, hogy a szorosán egymást követő két megjegyzés közül melyiket tartja fontosabbnak. Bár az sincs kizárva, hogy Helfer mindkettőt annak gondolja, hiszen terjedelmes tanulmánya nem csupán a BUDWEISER-ítéletről szól.

A német *S. Sebastian* átfogó, de jóval rövidebb tanulmányban²³ a szellemi tulajdon védelme tárgyában hozott több emberi jogi határozatról számol be, s úgy véli, hogy ezek közül az Anheuser Busch, Inc kontra Portugália-ügy a legfontosabb.

E megállapítását azzal indokolja, hogy az ítéletet az EJEB Nagytanácsa hozta, s az egyezmény 43. cikke értelmében erre akkor kerül sor, ha lényeges értelmezési vagy általános jellegű kérdésben kell dönten. Minthogy pedig az ítélet súlypontja a szellemi tulajdonnak az egyezmény alapján történő oltalma volt, a kommentátor szerint az EJEB ezt tartotta lényeges kérdésnek.

A másik fontos mondanivalója az ítéletnek – szerinte –, hogy az EJEB fő tevékenysége az államok intézkedéseinek és többek között azok bíróságai ítélkezésének az ellenőrzése, de ez utóbbi esetben az ellenőrzési jog az önkényes vagy ésszerűtlen ítéletek ellenőrzésére korlátozódik.

Az ítélet általa fontosnak tartott rendelkezései közül kiemeli, hogy

- az EJEB által alkalmazott jogértelmezés autonóm, azaz az egyezmény szövegén alapul (62., 63. §);
- a bíróság ismételtén vizsgálja, hogy az egyezménynek a tulajdon védelméről szóló rendelkezései vagyoni javakra, s így a szellemi tulajdonra is kiterjednek-e (62., 65., 69., 71., 72., 75., 78., 79., 83. §);
- a védjegybejelentés oltalomban részesülhet-e az egyezmény alapján (78. §);
- az előbbihez elegendő, ha a védjegybejelentés üzleti forgalom tárgyát képezheti (76. §).

Megjegyzések

1. Védjegyjogi szempontból természetesen az ítéletnek a védjegybejelentés jogi értékelésével kapcsolatos megállapításai (74–78. §) kívánkoznak az első helyre.

E vonatkozásban mind az eljáró tanács, mind a Nagytanács egybehangzó álláspontja az, hogy a védjegybejelentés függő jogi helyzetet eredményez. Ez két feltétel esetén alakul át végleges, azaz védhető jogi helyzetté: egyrészt ha az iparjogvédelmi hatóság formai és érdemi vizsgálata azt oltalmazhatónak ítéli, másrészt ha harmadik személy korábbi jogai alapján nem lép fel az ellen.

²³ *Sasha Sebastian*: Geistiges Eigentum als europäisches Menschenrecht. GRUR International, 62. évf. 6. sz., 2013, p. 524.

A védjegybejelentés vonatkozásában magam a magyar polgári jogban használatos váromány fogalom használatát tartom célszerűnek: olyan függő jogi helyzet, amely valakire nézve a jogszerzés reményét hozza magával.²⁴

A váromány a védjegybejelentés (szabadalmi bejelentés stb.) benyújtásával keletkezik, s megszűnik a védjegy bejegyzésével.

Az a körülmény, hogy bizonyos feltételek mellett a bejegyzett védjegy utólag is törölhető, nézetem szerint kívül esik a váromány kategórián, ilyen esetekben inkább a dologi jogi semmisség megállapíthatóságához hasonló helyzetről lehet beszélni.

2. A védjegy bejelentőjének jogi pozícióját a PUE tagállamaiban (beleértve a közösségi védjegybejelentés benyújtójáét is) jelentősen erősíti az elsőbbség intézménye, amely az elsőbbségi időn belül további országokban benyújtott védjegybejelentések számára nyithat utat, teremt függő, azaz várományhelyzetet. Ennek a függő helyzetnek időbeli lerövidítése („kiaknázása”) érdekében több országban lehetőség van a védjegybejelentés vizsgálatát gyorsított eljárással (nálunk a Vt. 64/A § alapján) kérni. Ez persze csak akkor fog tényleges előnyt jelenteni, ha a várományi függő helyzet alatt harmadik személy nem szólal fel a bejelentés ellen.

Ennek ellenére a megbízók többségét ez a várományi helyzet is némileg megnyugtatja, hiszen az sem tekinthető kizártnak, hogy az egyik országban bejegyzik a védjegyet, a másikban hosszasan ígérkező vita indul, a harmadikban pedig olyan okból tagadják meg a védjegy bejegyzését, amellyel nem érdemes vitatkozni.

3. Közbevetőleg: az EJEB itt tárgyalt ítéletéhez ugyan nincs köze, de érdemes megjegyezni, hogy az amerikai cég 2004-ben az 50 országra kiterjedő, 835 837 lajstromszámú nemzetközi bejelentéssel kívánta a BUDWEISER megjelölést levédeni. Az oltalmat azonban számos országban megtagadták, így Ausztriában, Lengyelországban, Olaszországban,²⁵ Oroszországban, Romániában stb. A magyarországi oltalommegtagadás indoka az volt, hogy a Magyar Szabadalmi Hivatal a megjelölést megtévesztőnek tartotta – a határozatot az amerikai cég tudomásul vette.

4. Visszatérve az ismertett ítélet emberi jogi vonatkozásaira, kézenfekvő, hogy az EJEB az adott védjegybejelentés elvi oltalmazhatóságát többek között azért ismerte el, mert abban vagyoni jogok fennállását látta megállapíthatónak. A BUDWEISER védjegy esetén ez kétségtelen.

²⁴ *Dr. Világhy Miklós, dr. Eörsi Gyula: Magyar polgári jog, 3. kiadás. Tankönyvkiadó, Budapest, 1973. I. köt. p. 209; ugyanígy dr. Lenkovich Barnabás: Magyar polgári jog. Dologi jog. Eötvös József Könyvkiadó, Budapest, 2008, p. 18; továbbá dr. Lábady Tamás: A magyar magánjog (polgári jog) általános része. Dialóg Campus, Budapest – Pécs, 1998, p. 265, utóbbi kissé elvontabban: „A váromány lényegileg függő jogi vonatkozások szemlélete az alanyi jogi helyzetek aspektusából. Vagyis az olyan függő jogi helyzet, amely valakire nézve már a konkrét jogszerzés reményét hozza magával: váromány. Várománynak eszerint az alanyi jog reális megszerzhetőségének jogi helyzetét mondjuk.”*

²⁵ Az Olasz Legfelsőbb Bíróság ítéletére nézve vö. *Giovanni Galimberti és Evelina Marchesoni* írását: <http://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=8da04040-113b-4fdd-9285-babdbe2e9c54>.

Kérdés, mi volna a helyzet, ha egy szürke védjegybejelentésről lenne szó? E vonatkozásban alighanem az ügy körülményei (kreativitás, eredetiség stb.) lehetnek döntőek.

5. A kommentátorok véleménye megoszlik abban a kérdésben, hogy vállalatok fordulhatnak-e védjegyjogi panaszaikkal az EJEB-hez? *Beiter* szerint csak magánszemélyek, *Hefter* szerint vállalatok is.

Magam az utóbbi nézetet vallom. Nemcsak azért, mert az új védjegyek jelentős része kreatív folyamat alapján jön létre, de azon elvi szempont miatt is, hogy a védjegyet mind a PUE, mind a TRIPS-megállapodás a szellemi tulajdon tárgyaként kezeli, s így dogmatikailag is indokolatlan volna a védjegyeket (és védjegybejelentéseket) az emberi jogi oltalom köréből kirekeszteni.

6. Végül érdemes még megemlíteni, hogy az EJEB hatásköre az államok elleni panaszok elbírálására terjed ki. A védjegyügyeknél maradva, a többször idézett joggyakorlatot figyelembe véve az ilyen panaszoknak csak akkor van esélye, ha az állam (hatóság, bíróság) intézkedése ésszerűtlen vagy önkényes.

Ez persze nem gyakori eset, de nem is zárható ki. Ezért talán mégsem volt felesleges ennek az ügynek az ismertetése.